Valvira
Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Dnro 9013/00.01.00.01/2015

20.10.2015

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta (HE 48/2015 vp)

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa hallituksen esityksestä laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta (HE 48/2015 vp). Valvira toteaa lausuntonaan eduskunnan puolustusvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa.

Valvira ja aluehallintovirastot valvovat terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) perusteella yksittäisiä terveydenhuollon ammattihenkilöitä riippumatta siitä organisaatiosta, jossa ammattihenkilö toimii. Valvonta kohdistuu siten myös puolustusvoimissa työskenteleviin terveydenhuollon ammattihenkilöihin. Sen sijaan yleisempi terveydenhuollon toimintayksiköiden toiminnan valvontatoimivalta eli organisaatiovalvontatoimivalta kattaa tällä hetkellä, kunnallisen ja yksityisen terveydenhuollon toimintayksiköiden ohella, valtion järjestämän terveydenhuollon osalta ainoastaan valtion mielisairaalat. Valvira pitää tärkeänä, että myös puolustusvoimien järjestämää ja tuottamaa terveydenhuoltoa valvotaan lähtökohdiltaan vastaavien periaatteiden mukaisesti kuin esimerkiksi kunnallista terveydenhuoltoa. Eduskunnan käsiteltävänä on samaan aikaan toinen hallituksen esitys (HE 49/2015 vp), jossa muun ohella esitetään vankien terveydenhuollon saattamista terveydenhuollon valvontaviranomaisten organisaatiovalvontatoimivallan piiriin. Uudet valvontatehtävät edellyttävät kuitenkin hallituksen esityksessä tarkoitettujen lisäresurssien saamista.

Valvira toteaa, että terveydenhuollon organisaatioilla itsellään on aina ensisijainen vastuu seurata ja valvoa omaa toimintaansa. Terveydenhuollon valvontaviranomaisten valvonta on organisaatioiden oman valvonnan toteutumista varmistavaa ja sitä edistävää. Organisaatiovalvonta edistää myös kyseisessä organisaatiossa toimivien terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeusturvaa. Valvonta on luonteeltaan laillisuusvalvontaa, jonka ensisijainen tarkoitus on turvata, että toiminta täyttää lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Terveydenhuollon valvontaviranomaisten valvonta voi käytännössä kohdistua esimerkiksi siihen, onko organisaatiolla riittävät laadunhallintaa ja potilasturvallisuutta varmistavat suunnitelmat ja toimintaohjeet, tai toisaalta siihen, ovatko annetut menettelytapa- ja toimintaohjeet lainsäädännössä asetetut vaatimukset täyttäviä. Valvonta voi kohdistua myös muun muassa terveydenhuollon ammattihenkilöiden työnjakoon liittyviin kysymyksiin, organisaation hoitokäytäntöjen toteutuksen tai potilastietojen käsittelyn asianmukaisuuteen samoin kuin hoidon saatavuuteen ja muihin potilaan oikeuksiin liittyviin kysymyksiin.

kirjaamo@valvira.fi Puhelin 0295 209 111 www.valvira.fi

PL 210, 00531 Helsinki
Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Faksi 0295 209 703

Puolustusvoimien terveydenhuollon organisaatiovalvonta järjestettäisiin ehdotettujen säännösten perusteella pääsääntöisesti vastaavien periaatteiden mukaan kuin muukin terveydenhuollon organisaatiovalvonta. Merkittävin ero koskisi aluehallintovirastotasolla tapahtuvaa valvontaa, joka keskitettäisiin yhteen aluehallintovirastoon. Tästä johtuen myös Valviran ja aluehallintovirastotason keskinäinen työnjako poikkeaisi jonkin verran esimerkiksi kunnallisen terveydenhuollon valvontaa koskevien säännösten mukaisesta toimivallan jaosta, koska myös silloin, jos asia koskisi usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata, valvova viranomainen olisi lähtökohtaisesti aluehallintovirasto. Valvira käsittelisi lähinnä asiat, joita voidaan pitää periaatteellisesti tärkeinä tai laajakantoisina, asiat, jotka liittyvät olennaisesti Valvirassa muulla perusteella käsiteltävään terveydenhuoltoa tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan asiaan sekä sellaiset yksittäiset asiat, joissa aluehallintoviraston valvonta-asioita käsitteleviä virkamiehiä on pidettävä esteellisinä. Valviralle kuuluisi lisäksi aluehallintoviraston ohjaaminen valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa. Valvira kannattaa ehdotettuja säännöksiä. Aluehallintovirastotason valvonnan keskittäminen on Valviran näkemyksen mukaan perusteltua ottaen huomioon, että myös puolustusvoimien terveydenhuollon järjestämisestä vastaa keskitetysti yksi toimija, Puolustusvoimien logistiikkalaitos. Puolustusvoimien tuottamista terveydenhuollon palveluista vastaa puolestaan logistiikkalaitokseen kuuluva Sotilaslääketieteen keskus. Puolustusvoimien terveydenhuoltoon liittyy myös erityispiirteitä esimerkiksi kunnalliseen terveydenhuoltoon verrattuna, minkä vuoksi valvonta edellyttää erityisasiantuntemusta, jota valvonnan kaiken kaikkiaan vähäiset voimavarat huomioiden ei ole mahdollista luoda useaan aluehallintovirastoon.

Valviran ja aluehallintoviraston valvontatoimivaltaa rajattaisiin siten, että se ei koskisi puolustusvoimien toteuttamaa terveydenhuoltoa puolustustilalaissa (1082/1991) tarkoitetun puolustustilan aikana tai sovellettaessa valmiuslain (1552/2011) II osan säännöksiä lain 3 §:n 1 (Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila) ja 2 (Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka) kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Valvontatoimivalta ei koskisi myöskään sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyen ulkomailla annettavaa terveydenhuoltoa. Edellä mainituissa tilanteissa valvonnasta vastaisi siis yksin pääesikunta. Valvira kannattaa ehdotettuja rajauksia. Ehdotetuissa säännöksissä rajattaisiin myös eräiltä osin valvontaviranomaisten toimivaltuuksia ja tiedonsaantia siten, että valvontaviranomaisten tarkastustoimivalta ei terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain ehdotetun 10 b §:n 2 momentin perusteella koskisi maanpuolustuksen kannalta salassa pidettäviä kohteita ja tietoja. Vastaavasti lain ehdotetussa 10 f §:ssä tarkoitettu tiedonsaantioikeus ei pykälän 2 momentin perusteella koskisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 7 – 10 kohdissa tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja. Valvira pitää näitä rajauksia hyväksyttävinä.

Kunnallista ja yksityistä terveydenhuoltoa koskevat tällä hetkellä voimassa olevat organisaatiovalvontasäännökset on säädetty vuonna 2005, ja valvontaviranomaiset ovat todenneet niissä eräitä täsmennys- ja täydennystarpeita. Nämä tarpeet on otettu huomioon ehdotetuissa säännöksissä,

mistä johtuen puolustusvoimien terveydenhuollon valvonnan toteuttamista ja valvontaviranomaisten toimivaltuuksia koskevat säännökset eroaisivat jossakin määrin esimerkiksi kunnallista terveydenhuoltoa koskevista säännöksistä. Esimerkkeinä uusista säännöksistä voidaan mainita terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain ehdotettuun 10 a §:ään sisältyvät ohjaus- ja arviointikäyntejä koskevat säännökset. Säännökset ilmentävät ajatusta valvonnan kohdentamisesta entistä ennakoivampaan suuntaan. Valvira kannattaa näitä säännöksiä. Valvira pitää tärkeinä myös lain 13 §:ään ehdotettuja uusia valvonta-asioiden käsittelyyn liittyviä, valvontaviranomaisten harkintavaltaa ja valvonta-asioiden vanhentumista koskevia säännöksiä. Säännökset koskisivat käytännössä muita kuin kanteluiden perusteella vireille tulevia valvonta-asioita. Kanteluasioiden osalta vastaavat säännökset on otettu 1.9.2014 voimaan tulleeseen hallintolain (434/2003) 8 a lukuun.

Ylijohtaja Marja-Liisa Partanen

Esittelijäneuvos Arja Myllynpää